

Nr 9.

Ankom till Riksdagens kansli den 20 maj 1912 kl. 11 f. m.

Utlåtande, i anledning af dels Kungl. Maj:ts proposition angående anvisande af anslag till understödjande af sjuk-kassor, dels ock en i anledning där af väckt motion.

Uti en den 26 april 1912 dagtecknad proposition, nr 240, som för förberedande behandling hänvisats till särskilda utskottet nr 1, har Kungl. Maj:t, under åberopande af propositionen bilagdt utdrag af statsrådsprotokollet öfver civilärenden, föreslagit Riksdagen att för understödjande af sjuk-kassor, som meddela moderskapsunderstöd, på extra stat för år 1913 anvisa ett förslagsanslag af 25,000 kronor att fördelas i enlighet med de grunder och på de villkor, som af Kungl. Maj:t bestämmas.

Därjämte har till utskottet hänvisats en i anledning af berörda proposition inom Första kammaren af herr J. E. Berglund väckt motion, nr 115, hvori hemställes, att Riksdagen med afslag å Kungl. Maj:ts proposition nr 240 angående anvisande af anslag till understödjande af sjuk-kassor, som meddela moderskapsunderstöd, måtte besluta hos Kungl. Maj:t anhålla om utredning och eventuellt förslag till sådan ändring af lagen om sjuk-kassor den 4 juli 1910, att registrerade sjuk-kassor må åläggas att utbetala understöd vid barnsbörd för den tid, för hvilken lagstiftningen om arbetarskydd kan komma att föreskrifva obligatorisk arbetshvila.

Beträffande utredning och motivering får utskottet hänvisa till hvad som anförts uti det propositionen bilagda utdraget af statsrådsprotokollet samt i motionen.

Bihang till Riksdagens protokoll 1912. 11 saml. 1 afd. 5 häft. (Nr 9).

Utskottets
yttrande.

Enligt gällande skyddslagstiftning får kvinna, som födt barn, ej användas till arbete inom den fabrikmässiga industrien under de fyra första veckorna efter barnsörden, för såvidt icke med läkarbetyg styrkes, att hon utan men kan tidigare börja arbetet. Genom den af Kungl. Maj:t föreslagna och af Riksdagen numera antagna lagen om arbetarskydd utsträckes tiden för berörda ledighet, den s. k. barnsängshvilan, till att i regel omfatta sex veckor. En dylik anordning måste otvifvelaktigt med hänsyn till folkhälsan och släktets fortbestånd anses synnerligen väl motiverad, men den påkallar såsom nödvändigt komplement någon åtgärd, hvarigenom modern med sitt barn tillförsäkras nödortoftigt underhåll under den påtvungna arbetslöshetstiden. En sådan åtgärd var den tilltänkta moderskapsförsäkringen afsedd att blifva. Då nu tanken på denna försäkring, af skäl som anföras i propositionen, för närvarande ej ansågs kunna lämpligen förverkligas, har Kungl. Maj:t funnit sig föranlåten framlägga förevarande förslag till understödjande af sådana sjukkassor, som meddela moderskapsunderstöd. Förslaget afser dock ej allenast industriens arbeterskor utan är af allmängiltig räckvidd.

Mot syftet med propositionen finnes naturligen ej något att erinra, men huruvida detta syfte på den i propositionen föreslagna vägen skall kunna i afsevärd mån förverkligas, synes däremot tvifvelaktigt. Efter all sannolikhet skulle endast en mycket ringa del af de yngre kvinnliga industriarbetarna komma att söka inträde i de sjukkassor, hvarom här är fråga. Beträffande särskildt de ekonomiskt sämst ställda arbeterskorna, d. v. s. dem, för hvilka moderskapsunderstöd skulle vara mest behöfligt, lär knappast någon afsevärd tillslutning vara att förvänta.

Enligt utskottets mening står någon tillfredsställande lösning af frågan om moderskapsunderstöd ej att vinna annat än i samband med obligatorisk sjukförsäkring. Ett genomförande snarast möjligt af sådan försäkring måste alltså jämväl med hänsyn till nyssnämnda fråga anses i hög grad önskvärdt.

Af det nu sagda följer, att alla åtgärder, som kunna äfventyra eller fördröja genomförandet af obligatorisk sjukförsäkring, böra undvikas. Då det i herr Berglunds motion framställda yrkandet om utredning och eventuellt förslag till ändring af lagen om sjukkassor torde kunna befaras verka i nyss angifna riktning, har utskottet funnit sig förhindradt biträda motionärens yrkande.

Hvad åter angår det i propositionen framställda förslaget, synas ej

några dylika farhågor behöfva göra sig gällande. Detta förslag afser nämligen, såsom framgår af föredragande departementschefens anförande i statsrådsprotokollet, allenast en provisorisk anordning med syfte att förmå sjukkassorna att allt mer utveckla sitt arbete i sådan riktning, att kvinnlig medlems sjukförsäkring kommer att omfatta jämväl moderskapsunderstöd. Med hänsyn härtill och då den föreslagna anordningen ju alltid skulle vara ägnad att i någon mån tillgodose det behof af understöd, som den lagstadgade barnsängshvilan påkallar, har utskottet ansett sig böra tillstyrka propositionen.

På grund af hvad hvad sålunda anförts, får utskottet hemställa,

att Riksdagen, med afslag å herr Berglunds ofvannämnda motion, må för understödjande af sjuk-kassor, som meddela moderskapsunderstöd, på extra-stat för år 1913 anvisa ett förslagsanslag af 25,000 kronor att fördelas i enlighet med de grunder och på de villkor, som af Kungl. Maj:t bestämmas.

Stockholm den 20 maj 1912.

På utskottets vägnar:

R. G. HAMILTON.

Reservation

af grefve *H. Hamilton*, med hvilken herrar frihere *F. De Geer*, *A. Antonsson*, *J. v. Bahr* och *P. A. Andersson* instämt:

Tanken på »moderskapsförsäkring» har här i landet, liksom annorstädes, framkallats af det i nästan alla arbetarskyddslagar förekommande förbudet mot att till arbete inom industrien använda kvinna, som födt barn, förr än viss tid förflutit efter barnsörden. Med fog har man nämligen ansett, att, då staten på detta sätt inskränkt vissa barnaföderskors arbetstillfällen, staten äfven borde sörja för att de erhöle någon godtgörelse för den arbetsförtjänst, de sålunda förlorade.

I full öfverensstämmelse härmed betonade också Riksdagen, i den skrifvelse af år 1908, som gifvit uppslaget till nu föreliggande proposition, nödvändigheten af att suppleras minderårighetslagens bestämmelse om viss tids arbetshvila för barnsängskvinna med någon anordning, som sörjde för dessa kvinnors ekonomiska understöd under den tid de voro afstängda från sitt arbete. Och på vinnandet af detta mål var ock det lagförslag inriktadt, som den 6 mars innevarande år af Kungl. Maj:t remitterades till lagrådet.

De vägande anmärkningar, som af lagrådet framställdes mot förslaget, ha emellertid föranlett, att detsamma icke framlagts för Riksdagen, utan har Kungl. Maj:t i stället begärt ett förslagsanslag å visst belopp för understödjande i allmänhet af sjukkassor, som meddela moderskapsunderstöd.

Men härmed har man i själfva verket frångått den synpunkt, som för Riksdagen år 1908 var bestämmande. Ty Kungl. Maj:ts förslag innebär ej någon som helst garanti för att just de kvinnor, hvilka af arbetarskyddslagen utestängas från arbete, blifva delaktiga af statsanslaget. Och som utskottet med allt skäl framhållit, finnes det ej heller stor sannolikhet för att så skall ske.

Kungl. Maj:ts förslag kan därför, enligt mitt förmenande, icke anses innebära ens en provisorisk lösning af den föreliggande frågan. Dess antagande skulle endast gifva skenet af att en viktig reform blifvit genomförd.

På grund häraf och då jag ej heller kunnat ansluta mig till det i herr *Berglunds* motion framlagda förslaget, har jag inom utskottet yrkat, att utskottet måtte hos Riksdagen hemställa om afslag å såväl Kungl. Maj:ts proposition som herr *Berglunds* motion.

Herrar *E. A. Indebetou* och *O. M. Strömberg* ha anhållit få antecknad, att de ej deltagit i detta ärendes slutbehandling inom utskottet.
